

Sukuseurojen verotuskäytännön lainmukaisuus epäilyttää

Sukuseuroja pidettiin muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta yleishyödyllisinä yhteisöinä ja verovapaina vuosikymmeniä. Paikalliset verotoimistot tiesivät seurojen toiminnan todellisuuden. Verohallitus antoi vuonna 2005 ensimmäisen yleishyödyllisten yhteisöjen verotuksen yhtenäistämisohjeen. Sukuseurojen osalta siinä todettiin, että ne eivät ole yleishyödyllisiä, koska niiden toiminta kohdistuu suljettuun henkilöpiiriin, sukuun. Myöhemmissä ohjeissa Verohallitus täsmensi, että tulkinta perustuu korkeimman hallinto-oikeuden vuonna 1980 tekemään päätökseen (KHO 1980 T 1012). Eskil Piiran Sukuseuran verovalituksessa on voitu osoittaa, että Verohallitus, joka alkoi soveltaa tätä tapausta 25 vuotta sen antamisen jälkeen, tulkitsee väärin oikeustapausta. Valituslupaa KHO:lta ei kuitenkaan saatu.

Taustaa

Verohallitus muutti verotuskäytännön ilman, että laki olisi muuttunut tai olisi saatu uusi oikeustapaus. Kun se lisäksi keskitti suomenkielisten yhdistysten verotuksen Kuopion ja ruotsinkielisten Turkuun, se sai nopeasti aikaan yhtenäisen verotuskäytännön. Siitä on poikettu vain joissakin tapauksissa, joissa päätöksen on tehnyt paikallinen oikaisulautakunta. Suurinta osaa sukuseuroista ei tosin nytkään veroteta, koska Verohallinto vaatii esitetyt veroilmoituksen palauttamista jollakin poimintamenetelmällä. Se on ymmärrettävää, koska tuottamatonta työtä pitää hallinnonkin välttää.

Koska sukuseuroilla ei ole riittänyt osaaminen eikä rahat perusteellisen verovalituksen tekoon, oikaisulautakuntien ja hallinto-oikeuksien on ollut helppo tehdä hylkääviä päätöksiä viittaamalla Verohallinnon ohjeisiin. KHO:n evättyä valitusluvat, oikeuskäytäntökin on saatu yhtenäiseksi.

Tapaus Eskil Piira Sukuseura ry

Eskil Piira Sukuseura on perustettu vuonna 1983 ja merkitty yhdistysrekisteriin vuonna 1997. Jäseniä on lähes 400. Uusin talkoilla tehty sukukirja sisältää 889 sivua, 4717 henkilötaulua, noin 19 000 henkilöä ja yli 500 sukua, jotka ovat avioliiton kautta liittyneet sukuun. DNA-tutkimuksella on voitu selvittää 1400-luvulta alkaen Piira-heimon leviäminen eri puolille Suomea ja maailmallekin. Seuralla on hyvät internet-sivut, joista osa on englanninkielisiä.

Seura on kuin suoraan tuloverolain 22 §:stä, joka määrittelee yleishyödylliseksi yhteisöksi mm. vapaaehtoiseen kansalaistyöhön perustuvan harrastus- ja vapaa-ajantoimintaa edistävän yhdistyksen. Seura ei tee muuta kuin sääntöjensä mukaista seuratoimintaa eikä se saa tuloja muilta kuin seuran toimintaan osallistuvilta. Tulot ovat jäsenmaksuja ja sukukirjan myyntituloja.

Seura oli päivittänyt sääntönsä em. yhtenäistämisohjeen mukaiseksi siten, ettei yhdistyksen jäsenyys ole rajoitettu vain Piira, Piirainen, Piironen, Piironen -sukunimen omaaviin. Jäsenyys tuli avoimeksi kaikille, jotka ovat kiinnostuneita Piiran sukuseurasta ja hyväksyvät seuran säännöt.

Ongelma kärjistyi verovuonna 2012 kun tuolloin kahdelta vuodelta kertynyt jäsenmaksu ja sukukirjan myyntitulosta 30 v. juhlia varten säästetty nettotulo verotettiin.

Asiamies avuksi

Verotuksen oikaisulautakunta hylkäsi oikaisuvaatimuksen keväällä 2014. Seura päätti valittaa hallinto-oikeuteen. Se sai asiamieheksi Suomen Sukututkimusseuran juridisen toimikunnan jäsenen, varatuomari Kari T. Ahosen, joka on toiminut mm. Verohallituksen toimistopäällikkönä sekä yleishyödyllisten yhteisöjen veronhuojennuslautakunnan sihteerinä ja jäsenenä.

Ahosen kertoman mukaan oikeudellinen materiaali osoittautui olemattomaksi. Oli vain mainittu oikeustapaus, joka koski perintöverotusta. Vero-oikeudellinen kirjallisuuskaan ei valaissut asiaa. Kirjoittajat vain viittasivat Verohallinnon ohjeeseen.

Peruskysymykseksi osoittautui: miksi Verohallinto ei alkanut soveltaa KHO:n päätöstä 1980 T 1012 kaikkiin sukuseuroihin heti vuoden 1980 jälkeen? Miksi Verolait kirjan toimitus ei nimennyt tapausta sukuseuratapaukseksi vaikka se oli sellainen. Oliko 25 vuotta syyllistytty virkavirheeseen jättämällä laillinen verotus toimittamatta?

Tätä asiaa ei voinut selvittää kuin tutkimalla tapauksen todellinen sisältö. Se selvisi vähitellen ja sen vuoksi valituksen perustelutkin täsmentyivät prosessin edetessä. Tuon selvittelyn tuloksena Ahonen laati yleisellä tasolla olevan kirjoituksen ” Sukuseurojen tuloverotuksen lyhyt historia”. Hän julkaisi siitä lyhennelmän Genos-lehden numerossa 2/2015.

Selvitys osoitti, että korkein hallinto-oikeus oli perustanut tuolloisen arvionsa seuran tosiasialliseen toimintaan, ei siihen, että yhdistys oli sukuseura. Seuraa ei pidetty yleishyödyllisenä, koska sen toiminta oli niin vähäistä että sen ei katsottu toimivat riittävästi yleiseksi hyväksi. Tämä on se syy miksi Verolait kirjan toimitus ja Verohallinto katsoivat, että tapauksessa KHO 1980 T 1012 ei otettu kantaa sukuseurojen yleishyödyllisyyteen yleisellä tasolla. Virkavirhettä vuosina 1981-2004 ei siis ole tehty.

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus hylkäsi verovalituksen. Se on ymmärrettävää sen vuoksi, että vakiintumaan päässeeseen tulkinnan uudelleenarviointi on syytä tehdä korkeimmassa hallinto-oikeudessa.

Korkein hallinto-oikeus ei antanut valituslupaa.

Lopuksi

Eskil Piira Sukuseura ry on ”kääntänyt kivet ja kannot” oikeusjärjestelmämme puitteissa. Maallikon on vaikea väittää korkeimman hallinto-oikeuden juristien tekemää ratkaisua vastaan. Silti perisuomalaisen oikeustajuun jää arvoituksellinen kysymys: onko KHO:n ratkaisu, ettei asian jatkokäsittelyyn ole tarvetta, oikeasti oikein. Vai onko mahdollista, että valtakunnan mittakaavassa varsin vähäinen ongelma olisi kuitattu mekaanisesti vuonna 1980 tehdyn ratkaisun (äänestyspäätös 3-1) perusteella. ”Minkä kirjoitin, sen kirjoitin” sanoin Pontius Pilatuskin perusteluksi langettamastaan Jeesuksen tuomiota (Jh 19:22).

Tapauksen oikeusprosessi osoittaa miten vaikeata on perääntyä omaksutuista tulkinnoista. Sukuseuroissa verotus koetaan epäreiluksi ja sen lainmukaisuuttakin epäillään. Veron tuotto ei voi olla suuri. Osana turhan sääntelyn purkamista sukuseurat tulisi sisällyttää tuloverolain 22 §:n luetteloon, jossa mainitaan esimerkkejä yleishyödyllisistä yhteisöistä.

Sukuseurojen tuloverotusta koskevan selvityksensä loppupäätelmissä Ahonen toteaa, että tuloverolain muuttamiseen ei ole tarvetta. Riittää kun yhdenvertaisuutta noudattaen tuloverolakia aletaan soveltaa

oikein. Hänen mielestään verotus on lainmukaista, kun tavanomaista sukuseuratyötä tekeviä yhdistyksiä verotetaan pääsääntöisesti yleishyödyllisinä yhteisöinä.

Onko sitten enää mitään tehtävissä? Eväät ovat vähissä. Sukuseurat voisivat ainakin ”rummuttaa” käsitystämme yleishyödyllisyydestä ja kaikesta huolimatta kyseenalaistaa sukuseurojen verotuskohtelu. Asian painaminen villaisella ei ainakaan tuota tulosta.

Seura julkaisee kotisivullaan www.eskilpiira.fi veroprosessin dokumentit.

Pekka Piironen

Eskil Piira Sukuseura ry:n varapuheenjohtaja